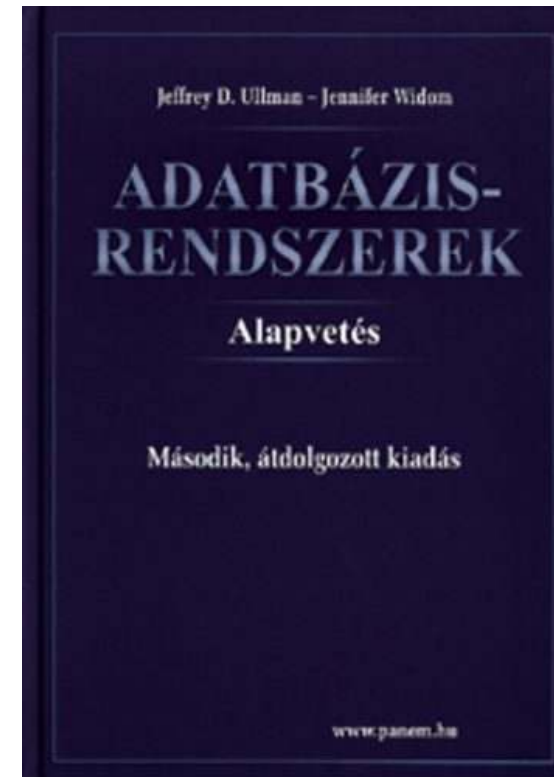

Adatbázisok 1

Az egyed-kapcsolat modell (E/K)

Témakör: Az egyed-kapcsolat modell (E/K)

- ▶ Ullman-Widom: Adatbázisrendszerek Alapvetés
Második, átdolgozott kiadás, Panem, 2009
- ▶ 4.1. Az egyed-kapcsolat (E/K) modell elemei
- ▶ 4.2. Tervezési alapelvek
- ▶ 4.3. Megszorítások modellezése
- ▶ 4.4. Gyenge egyedhalmazok

ANSI / SPARC architektúra

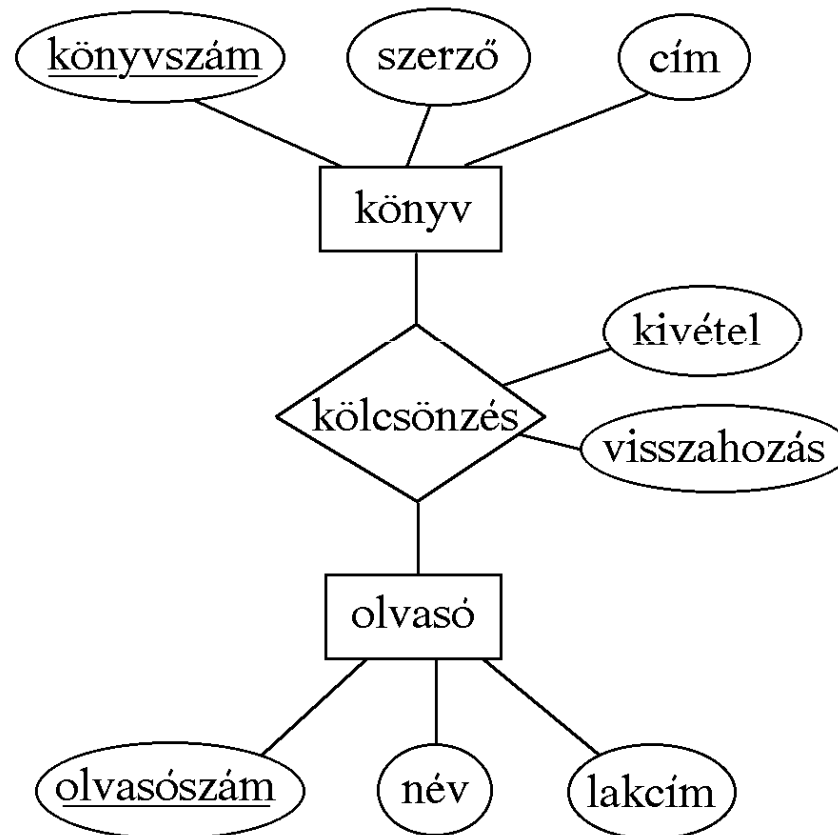
- ▶ Logikai (külső, a felhasználói szemléletnek megfelel)
- ▶ Fogalmi (absztrakt, szintetizálja az összes felhasználói szemléletet)
- ▶ Fizikai (belső, az adatbázis valamilyen fizikai adatstruktúrában letárolva a háttértárolón)

Adatmodellezés, adatbázis-tervezés

Az adatbázis-tervezés lépései:

- ▶ a feldolgozandó információ elemzése,
- ▶ az információk közti kapcsolatok meghatározása
- ▶ az eredmény ábrázolása (E/K diagram),
- ▶ adatbázisterv készítése (transzformációs lépés),
- ▶ adatbázisterv finomítása (összevonások),
- ▶ megszorítások modellezése, függőségek meghatározása,
- ▶ optimális adatbázisterv készítése (dekomponálás, normalizálás),
- ▶ az adatbázisterv megvalósítása

Egy könyvtár adatmodellje

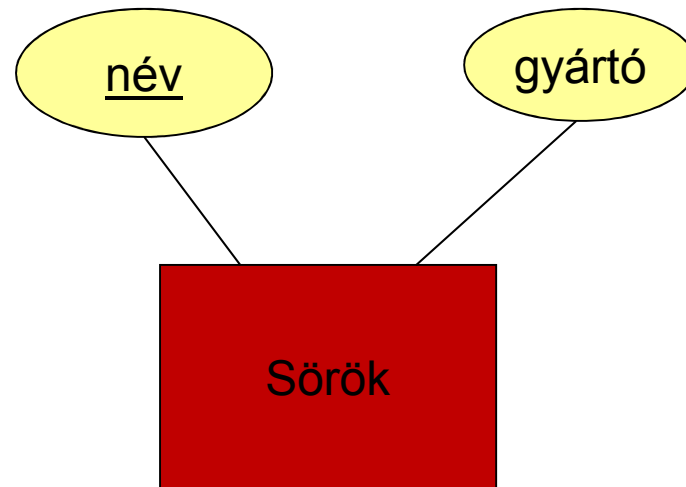

Egyed-kapcsolat formális modell

- ▶ $E(A_1, \dots, A_n)$ egyedhalmaz **séma**,
 - ▶ E az egyedhalmaz neve,
 - ▶ A_1, \dots, A_n tulajdonságok,
 - ▶ $DOM(A_i)$ – lehetséges értékek halmaza.
 - ▶ például: tanár(név, tanszék).
- ▶ $E(A_1, \dots, A_n)$ sémájú egyedhalmaz **előfordulása**:
 - ▶ A konkrét egyedekből áll
 - ▶ $E = \{e_1, \dots, e_m\}$ egyedek (entitások) halmaza, ahol
 - ▶ $e_i(k) \in DOM(A_k)$,
 - ▶ semelyik két egyed nem egyezik meg minden attribútumban (az összes tulajdonság szuperkulcs), min.szuperkulcs = kulcs

Egyed-kapcsolat (E/K) diagram

- ▶ Egyedhalmazok, kapcsolatok, típusok, egyéb feltételezések ábrázolása.
- ▶ **egyedhalmaz**
 - ▶ az elsődleges (szuper)kulcshoz tartozó tulajdonságokat aláhúzzuk.

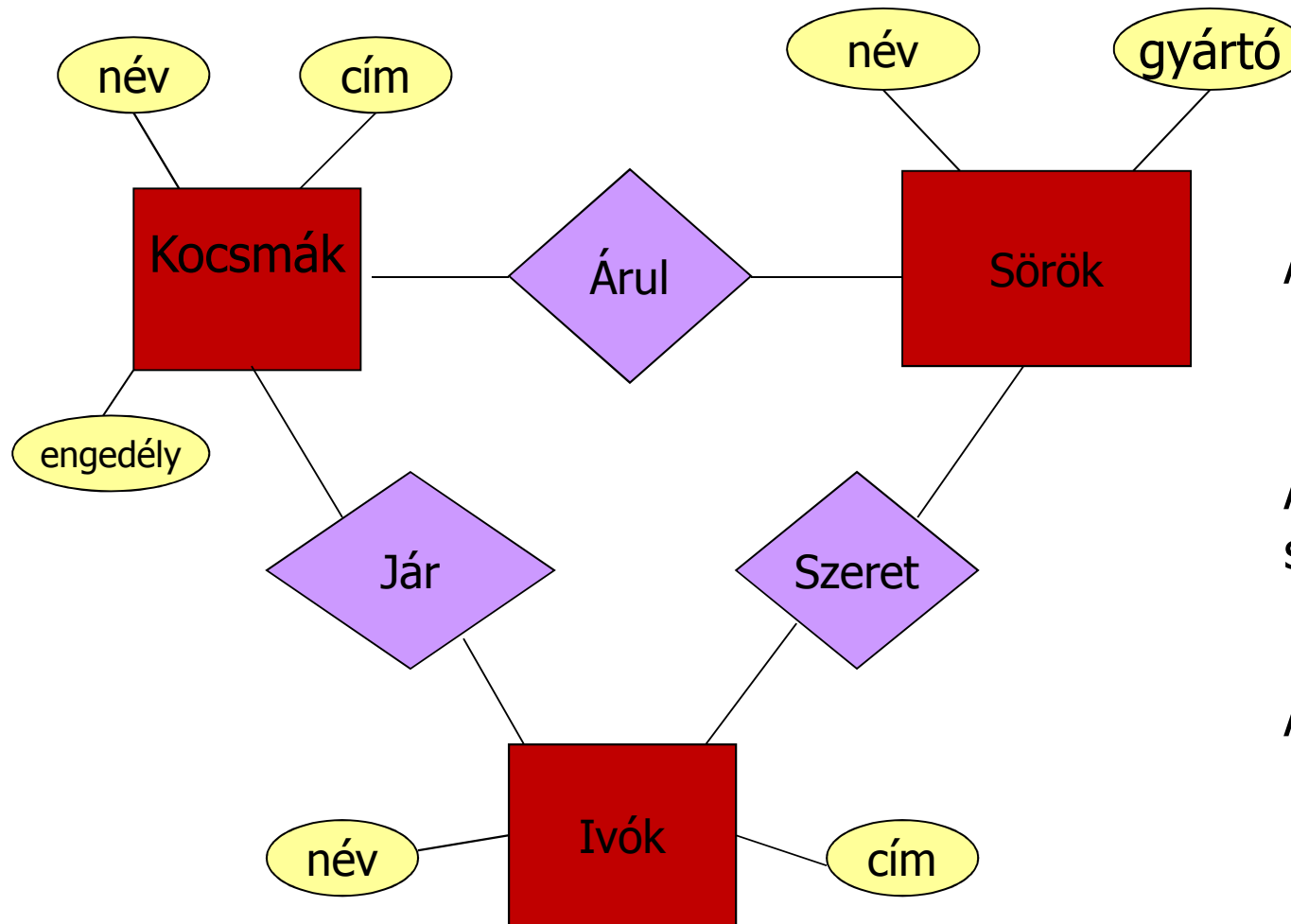

Egyed-kapcsolat formális modell

- ▶ $K(E_1, \dots, E_p)$ a kapcsolat sémája,
 - ▶ K a kapcsolat neve,
 - ▶ E_1, \dots, E_p egyedhalmazok sémái,
 - ▶ $p=2$ bináris kapcsolat, $p>2$ többágú kapcsolat,
 - ▶ például: tanít(tanár, tárgy).

- ▶ $K(E_1, \dots, E_p)$ sémájú kapcsolat előfordulása:
 - ▶ $K = \{(e_1, \dots, e_p)\}$ egyed p -esek halmaza, ahol
 - ▶ $e_i \in E_i$,
 - ▶ a kapcsolat előfordulásaira tett megszorítások határozzák meg a kapcsolat típusát.

Példa: Kapcsolatok

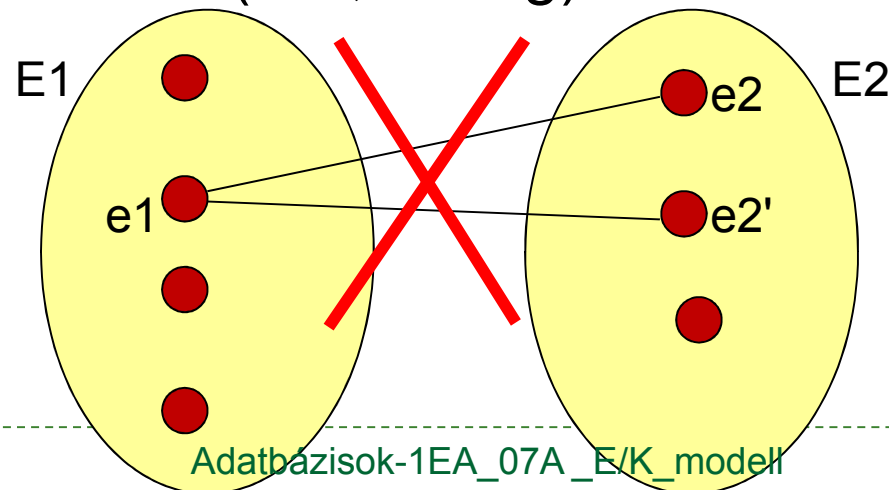
A kocsmák söröket árulnak.

Az ivók söröket szeretnek.

Az ivók kocsmákba járnak.

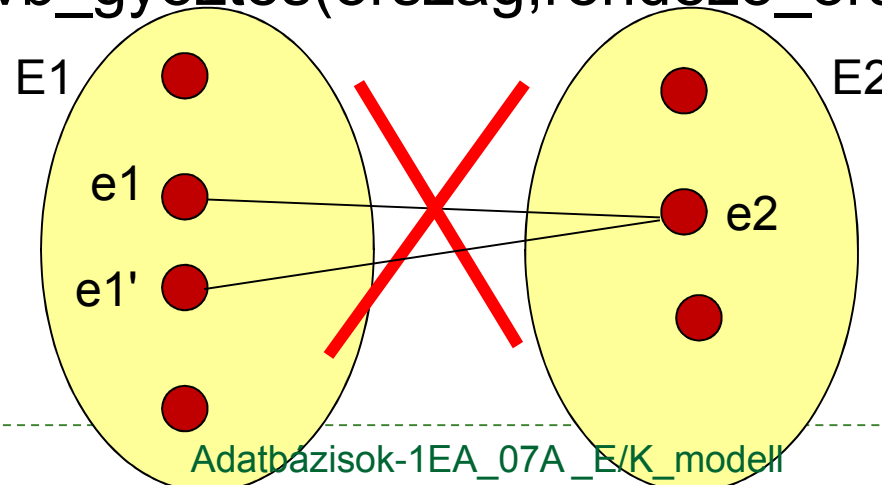
Kapcsolatok típusai

- ▶ $K(E1, E2)$ bináris kapcsolat,
 - ▶ sok-egy (n:1)
 - ▶ $K \{(e_i, e_j)\}$ alakú előfordulásaiban nem szerepelhet egyszerre (e_1, e_2) és (e_1, e_2') , ha e_2 és e_2' különböznek,
 - ▶ másképpen: **K előfordulásaiban minden $E1$ -beli egyedhez legfeljebb 1 $E2$ -beli egyed tartozhat,**
 - ▶ például: született(név, ország).

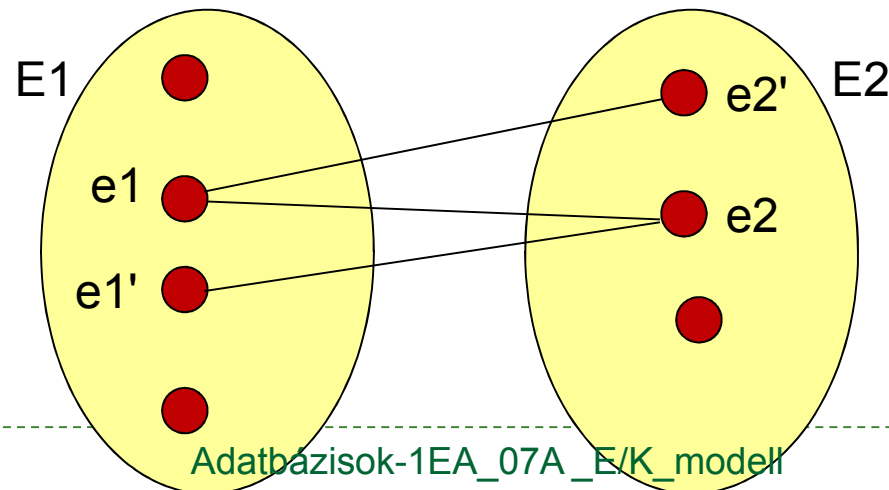
Kapcsolatok típusai

- ▶ $K(E1, E2)$ bináris kapcsolat,
 - ▶ egy-sok (1:n) (vagy (1:m)),
 - ▶ $K \{(e_i, e_j)\}$ alakú előfordulásaiban nem szerepelhet egyszerre (e_1, e_2) és (e_1', e_2) , ha e_1 és e_1' különböznek,
 - ▶ másképpen: **K előfordulásaiban minden E_2 -beli egyedhez legfeljebb 1 E_1 -beli egyed tartozhat,**
 - ▶ például: `vb_gyoztes(ország, rendezo_ország)`.

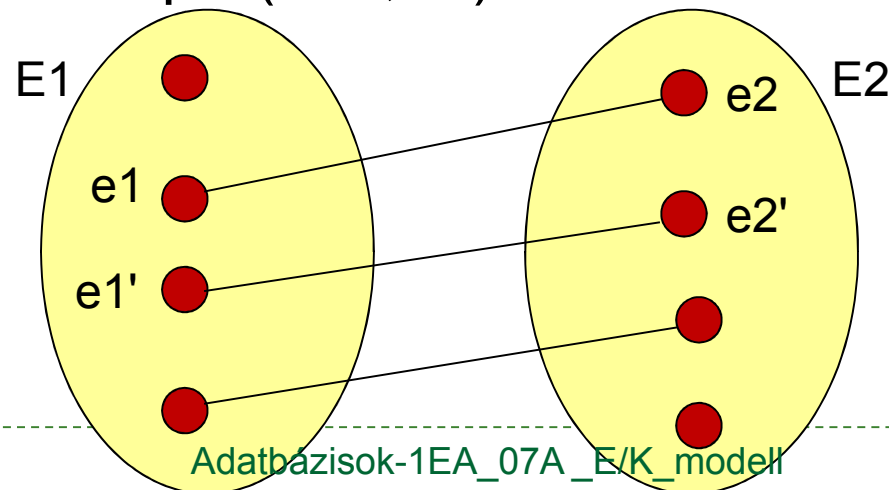
Kapcsolatok típusai

- ▶ $K(E1, E2)$ bináris kapcsolat,
 - ▶ sok-sok (n:m),
 - ▶ $K \{(e_i, e_j)\}$ alakú előfordulásai nincsenek korlátozva,
 - ▶ előfordulhat (de nem kötelező, hogy előforduljon) az ábrán látható helyzet, vagyis **minden E1-beli egyedhez több E2-beli egyed tartozhat, és fordítva, minden E2-beli egyedhez több E1-beli egyed tartozhat,**
 - ▶ például: tanul(diák, nyelv).

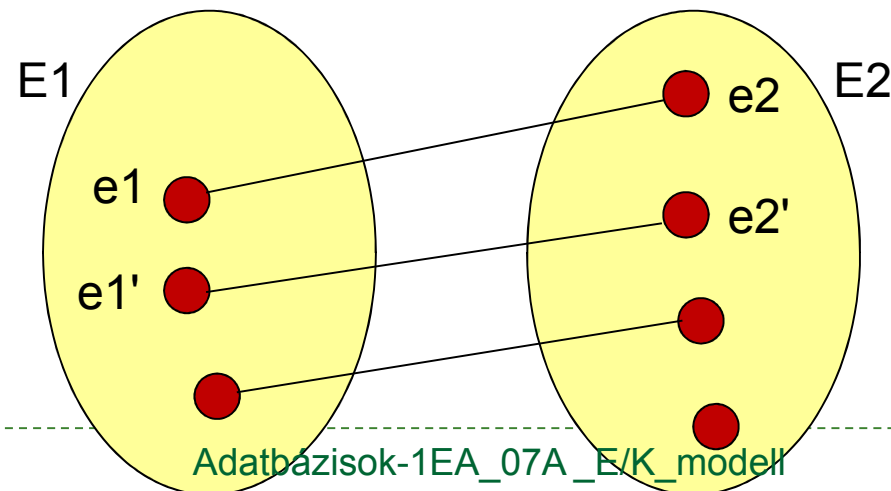
Kapcsolatok típusai

- ▶ $K(E1, E2)$ bináris kapcsolat,
 - ▶ egy-egy (1:1),
 - ▶ $K \{(e_i, e_j)\}$ alakú előfordulásai egyszerre sok-egy és egy sok típusúak, vagyis minden $E1$ -beli egyedhez legfeljebb egy $E2$ -beli egyed tartozhat, és fordítva, minden $E2$ -beli egyedhez legfeljebb egy $E1$ -beli egyed tartozhat,
 - ▶ nem kötelezően szerepel minden egyed a kapcsolatban,
 - ▶ például: házaspár(férfi, nő).

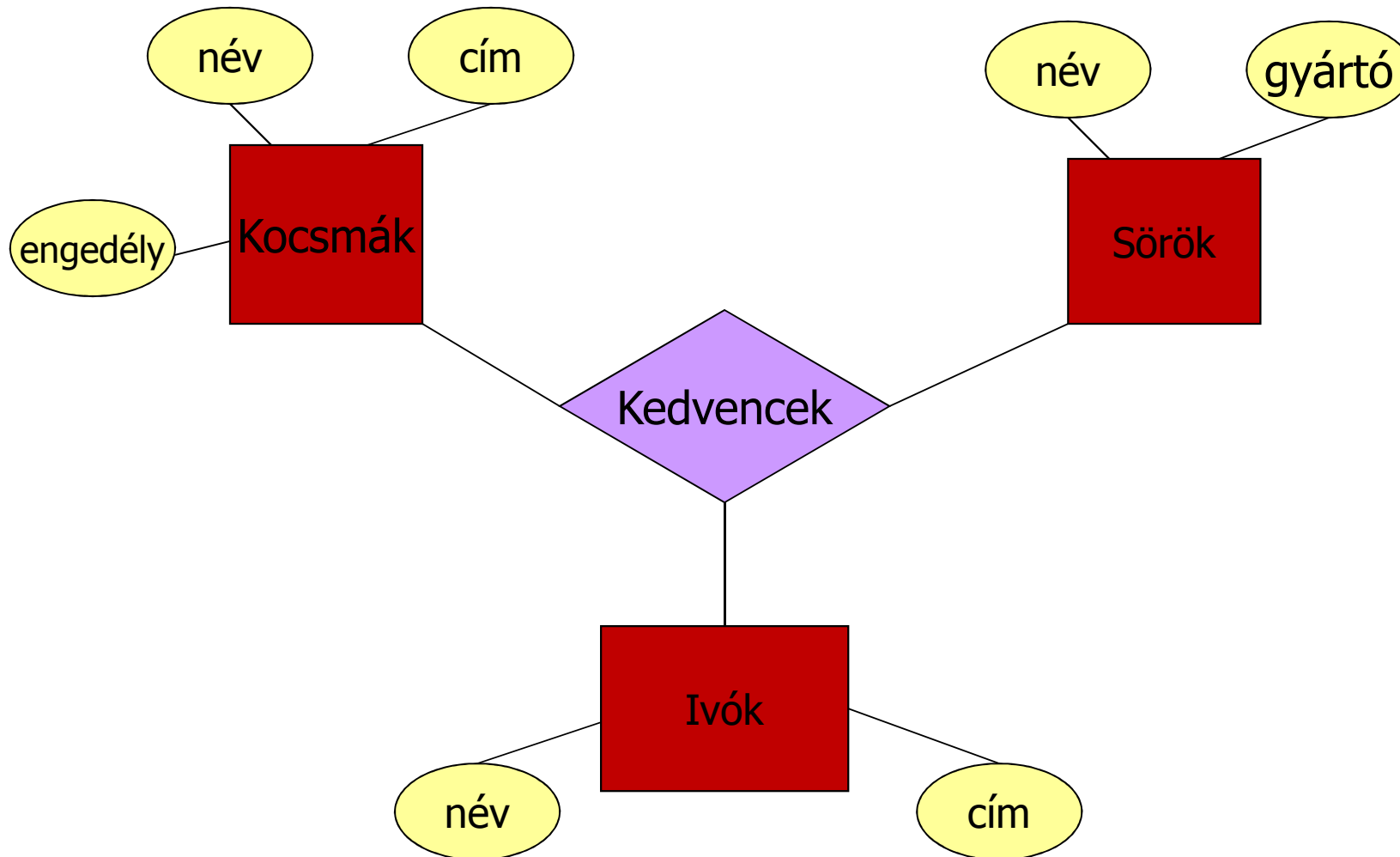

Kapcsolatok típusai

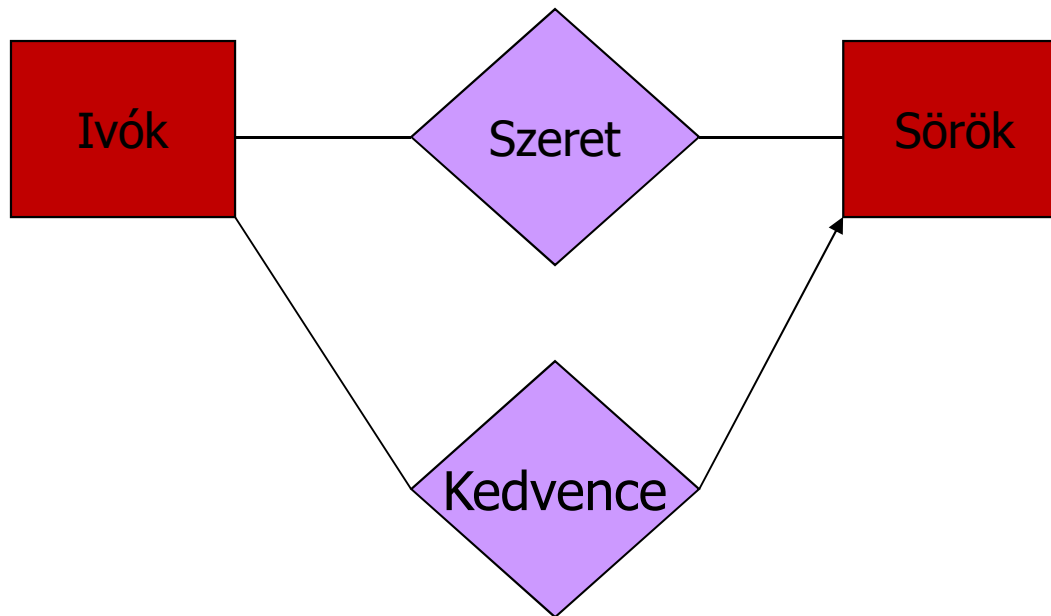
- ▶ $K(E1, E2)$ bináris kapcsolat,
 - ▶ öröklődési kapcsolat ("az egy", ISA),
 - ▶ "a PC is a computer" = "a PC az egy számítógép",
 - ▶ speciális egy-egy kapcsolat,
 - ▶ $K \{(e_i, e_j)\}$ alakú előfordulásaiban az összes E1-beli egyed szerepel,
 - ▶ például: az_egy(főnök, dolgozó).

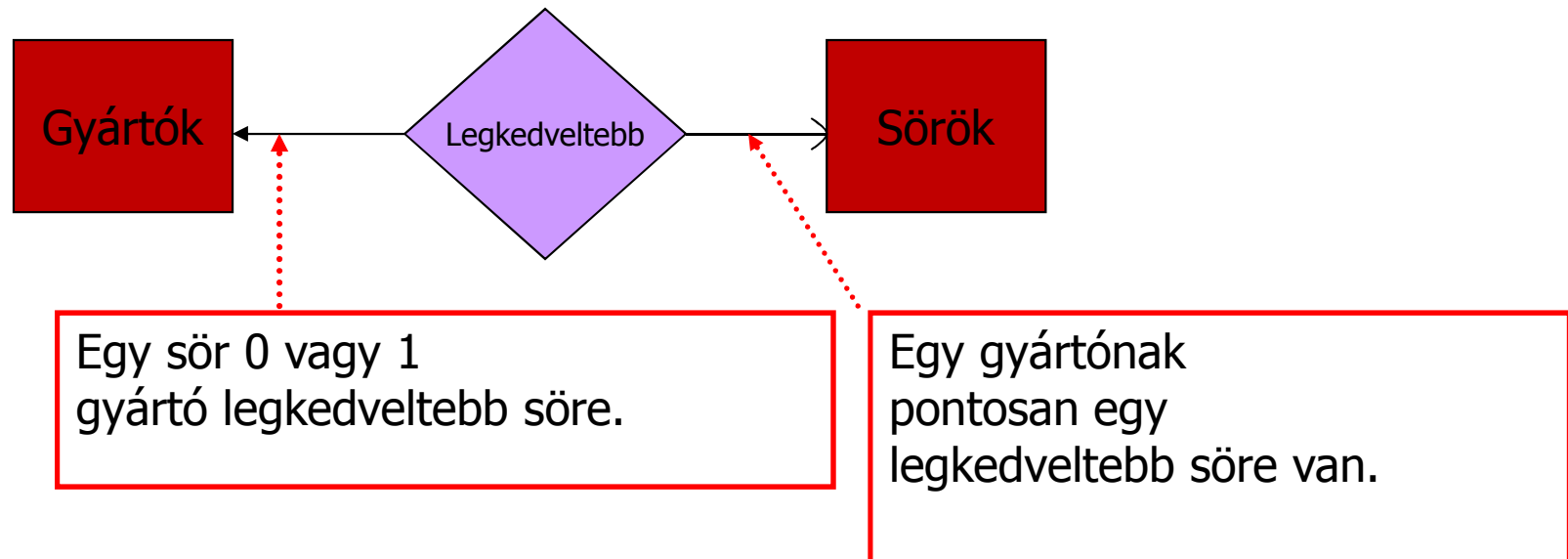
Példa: 3-ágú kapcsolat (átírható binérekre)

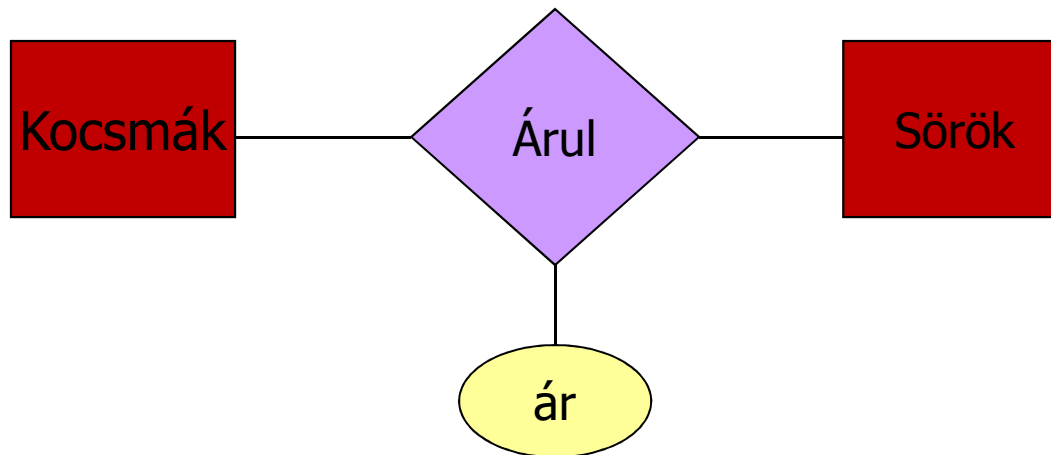
Példa: Több kapcsolat is lehet

Példa egy-egy kapcsolatra

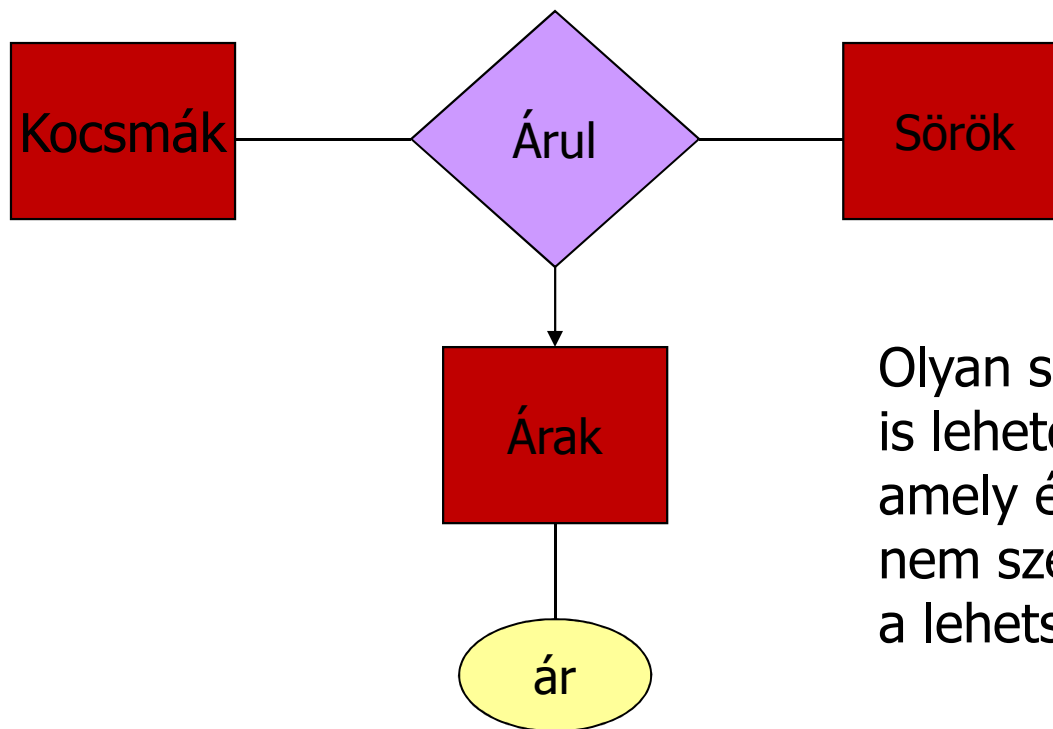

Példa: Kapcsolatnak is lehet attribútuma

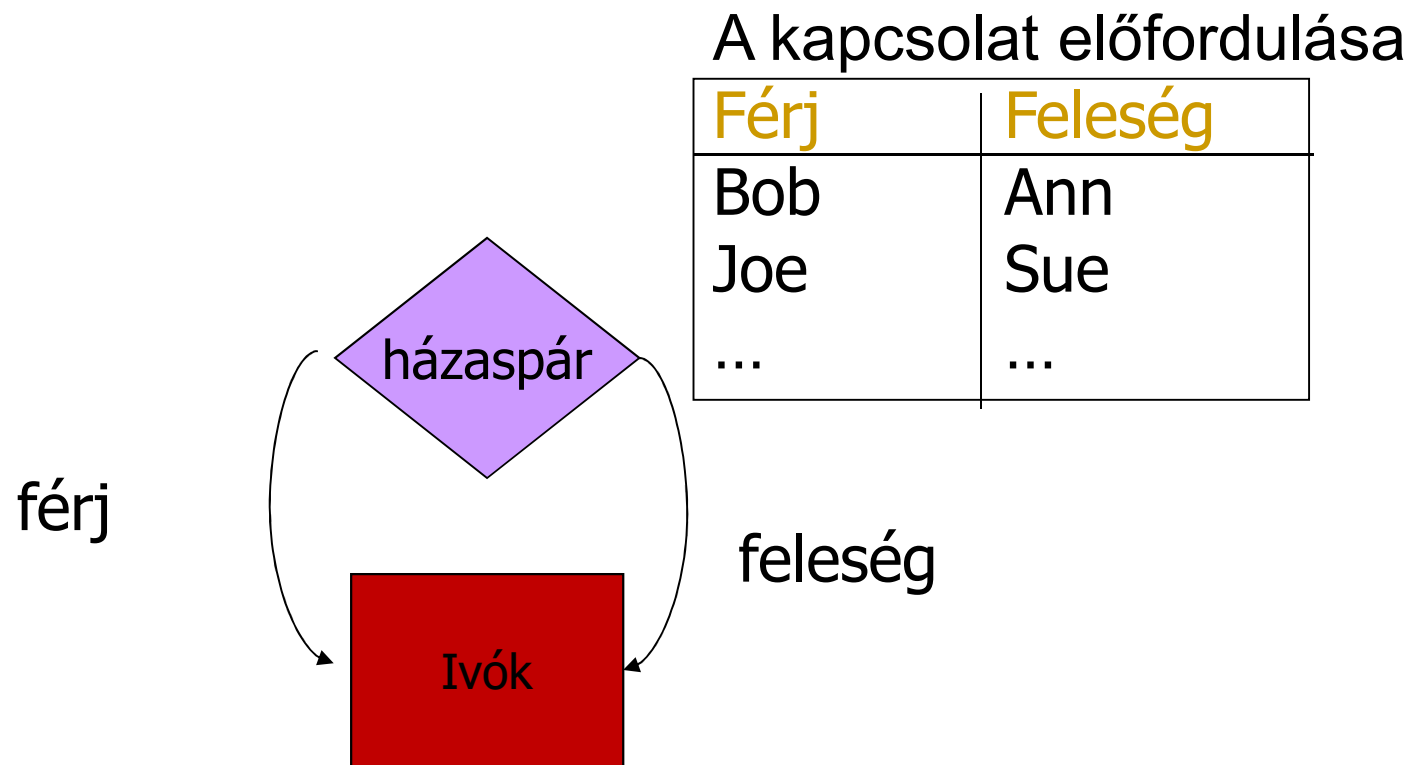
Az **ár** a **kocsmák** és **sörök** **együttes** függvénye, de egyiké sem külön.

Attribútum vagy egyedosztály?

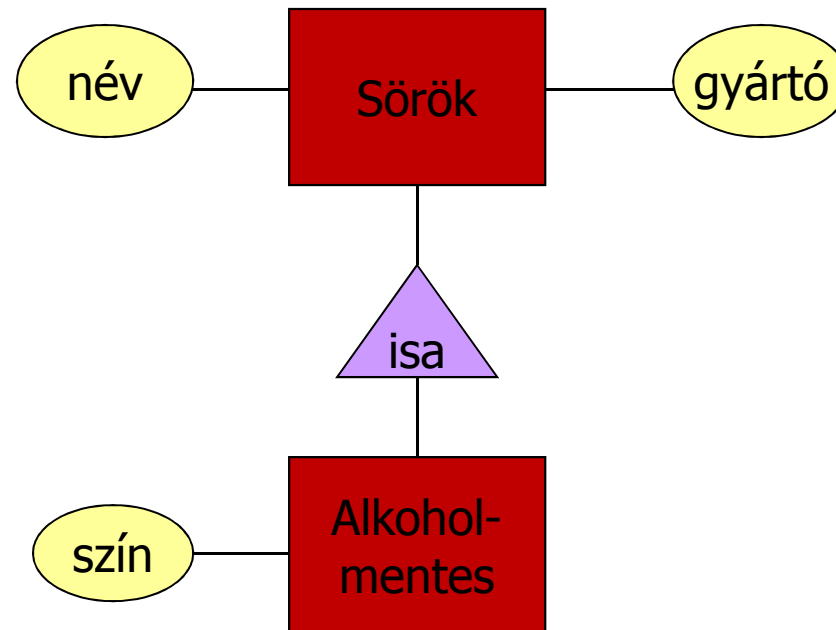

Olyan számokat (árakat) is lehetőségünk van tárolni, amely értékek még árként nem szerepelnek, de csak ezek a lehetséges árértékek.

Példa: Szerepek (Roles)

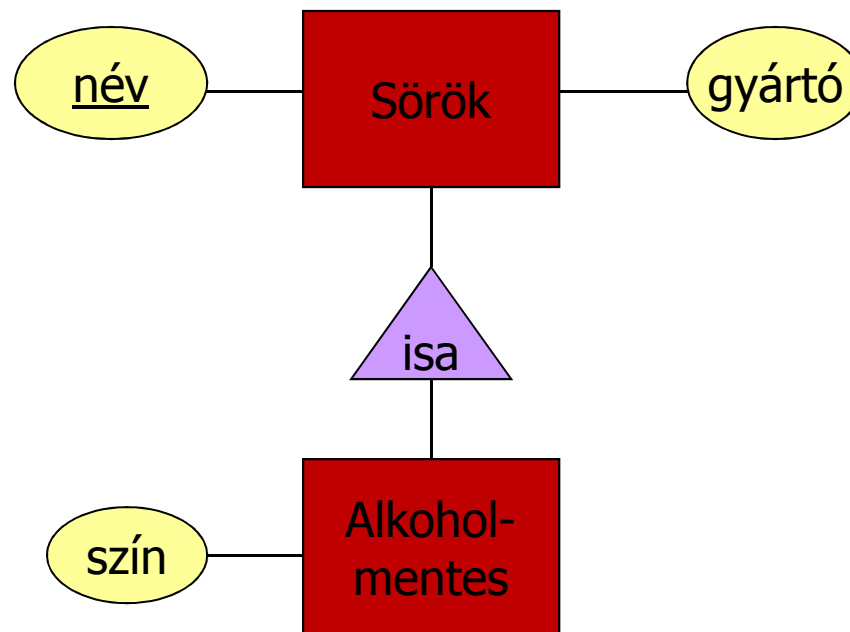

Példa: Öröklődés (Subclasses)

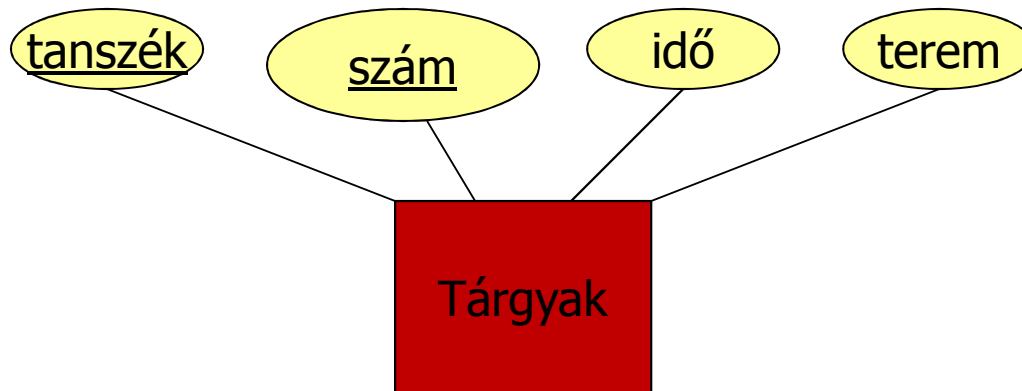

Példa: Kulcsok

A név kulcsa a Sörök-nek

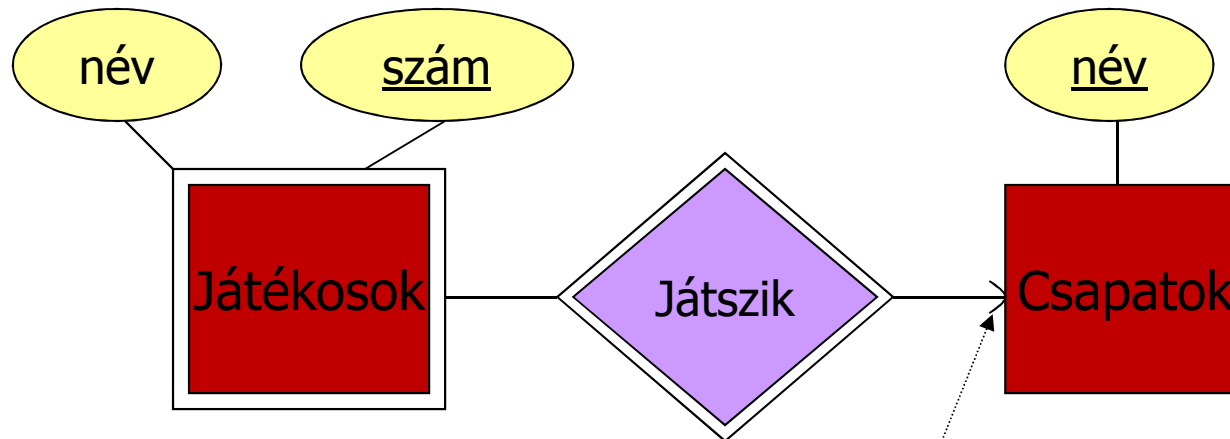

Példa: összetett kulcsok

- Az elsődlegesen kívül lehet más kulcs is:
- (idő, terem) is összetett kulcs.

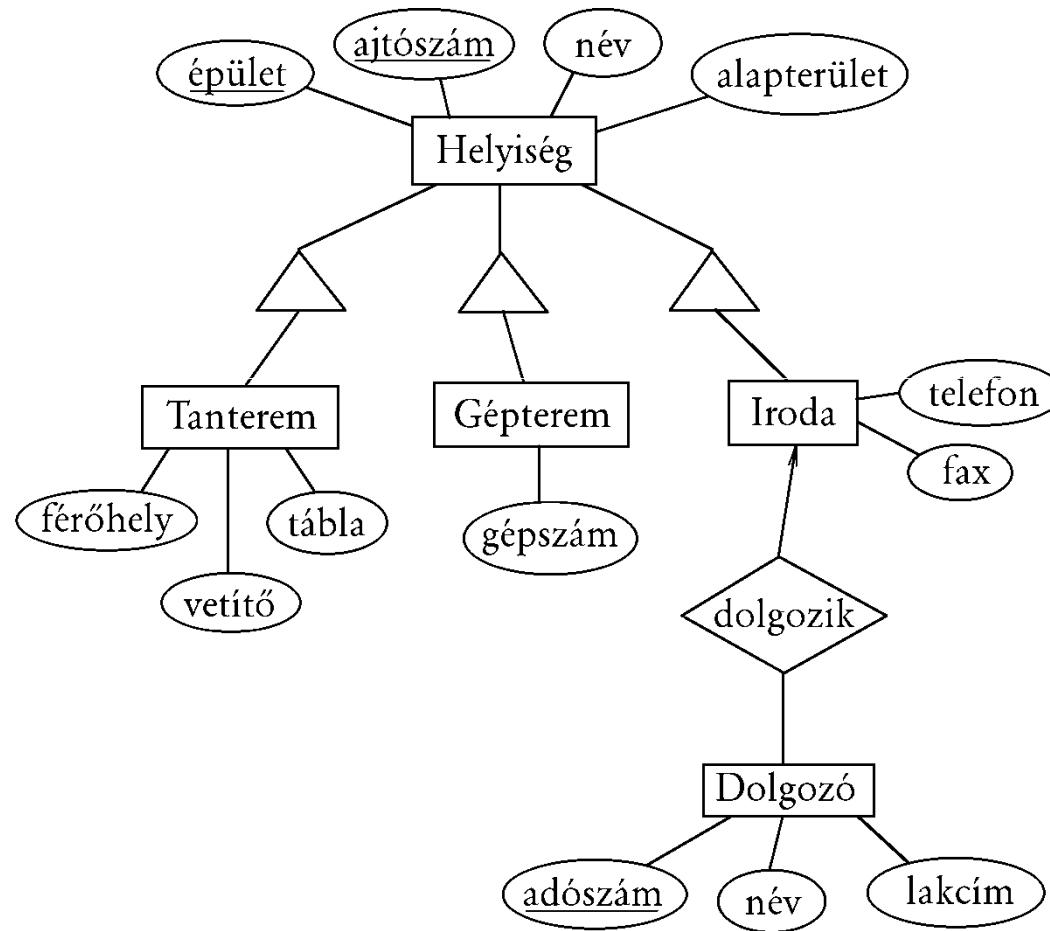
Gyenge egyedosztályok

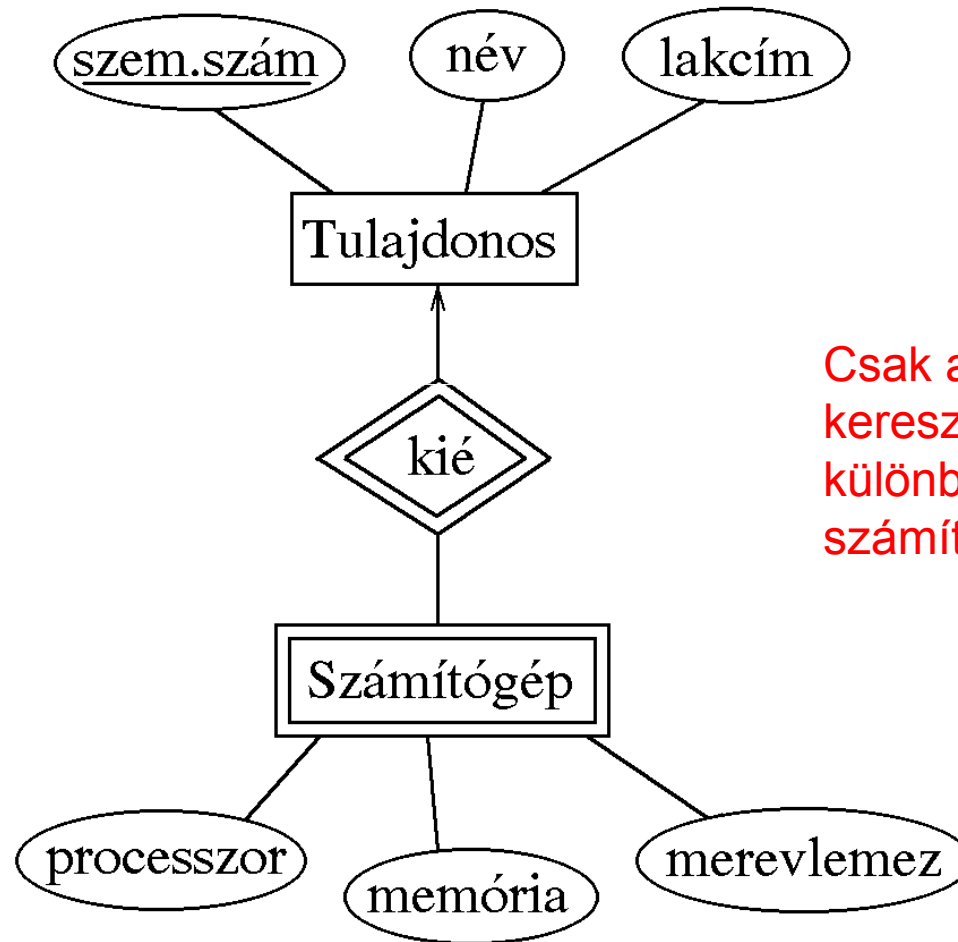
A kerek végződés jelzi, hogy minden játékoshoz kötelezően tartozik egy csapat, amely az azonosításhoz használható.

- Dupla rombusz: sok-egy kapcsolat.
- Dupla téglalap: gyenge egyedhalmaz.

Példa: "Az egy" isa kapcsolatra

Gyenge egyedhalmazok

Csak a "kié" kapcsolaton keresztül különböztethetők meg a számítógépek.

Általánosítás

- ▶ A kapcsolatnak is lehetnek saját tulajdonságai
 - ▶ $K(E_1, \dots, E_p, A_1, \dots, A_q)$, ahol A_1, \dots, A_q tulajdonságok,
 - ▶ például: $\text{index}(\text{diák}, \text{tárgy}, \text{jegy}, \text{dátum})$, ahol a jegy és dátum saját tulajdonság.
- ▶ Általánosított egy-sok többágú kapcsolat
 - ▶ $K(E_1, \dots, E_p)$ kapcsolat előfordulásaiban nem szerepelhet egyszerre (e_1, e_2, \dots, e_p) és (e_1', e_2, \dots, e_p) , ha e_1 és e_1' különböznek, vagyis **minden (E_2, \dots, E_p) -beli $p-1$ -eshez csak 1 E_1 -beli egyed tartozhat**,
 - ▶ hasonlóan értelmezhető bármelyik $p-1$ egyedosztályra,
 - ▶ például: $\text{szállít}(\text{szállító}, \text{áru}, \text{ár})$, ahol feltesszük, hogy egy szállító egy adott árut csak egyféle áron szállíthat

Szuperkulcsok, kulcsok, azonosítók

- ▶ Az egyedhalmaz **szuperkulcsa egy azonosító**, vagyis olyan tulajdonság-halmaz, amelyről feltehető, hogy az egyedhalmaz előfordulásaiban nem szerepel két különböző egyed, amelyek ezeken a tulajdonságokon megegyeznek.
- ▶ Az összes tulajdonság mindig szuperkulcs.
- ▶ **A minimális szuperkulcsot kulcsnak nevezzük.**
- ▶ Az egyedhalmaz (szuper)kulcsai azonosításra használhatók.
- ▶ Több (szuper)kulcs is lehet. Ezek közül egyet kiválasztunk **elsődleges kulcsnak**, a többi **másodlagos (szuper)kulcs**.
- ▶ Ha E_1 egyedosztályban szereplő T_1, \dots, T_k tulajdonságok halmaza az E_2 egyedosztály kulcsa, akkor azt mondjuk, hogy **T_1, \dots, T_k idegen kulcsa az E_1 -nek az E_2 -re nézve**,
 - ▶ például: diák(etr_kód,név,anya_neve,szül_idő,lakcím) egyedosztályban a név,anya_neve,szül_idő idegen kulcs az ösztöndíjas(név,anya_neve,szül_idő,év,ösztöndíj) egyedosztályra nézve.

Tervezési alapelvek

- ▶ **valósághű modellezés:**
 - ▶ megfelelő tulajdonságok tartozzanak az egyedosztályokhoz, például a tanár neve ne a diák tulajdonságai közé tartozzon
- ▶ **redundancia elkerülése:**
 - ▶ az `index(etr_kód,lakcím,tárgy,dátum,jegy)` **rossz séma**, mert a lakcím annyiszor ismétlődik, ahány vizsgajegye van a diáknak, helyette 2 sémát érdemes felvenni:
`hallgató(etr_kód,lakcím)`, `vizsga(etr-kód,tárgy,dátum,jegy)`.
- ▶ **egyszerűség:**
 - ▶ fölöslegesen ne vegyünk fel egyedosztályokat
 - ▶ például a `naptár(év,hónap,nap)` helyett a megfelelő helyen inkább `dátum` tulajdonságot használjunk
- ▶ **tulajdonság vagy egyedosztály:**
 - ▶ például a `vizsgajegy(jegy)` osztály helyett `jegy` tulajdonságot használjunk.

Kapcsolat -> Reláció

